

Начало > Семейноправни въпроси и наследство > Развод и законна раздяла

Развод и законна раздяла

Чешка република

1 Какви са условията за получаване на развод?

Решението за допускане на развод се взема от съда на основата на молба, подадена от един от съпрузите. В хода на производството съдът установява дали има основания за развод или не, т.е. дали бракът е непоправимо разстроен и какви са причините за това разстройство. Бракът автоматично се счита за непоправимо разстроен, ако е продължил най-малко една година, съпрузите не живеят заедно най-малко от шест месеца и другият съпруг поддържа молбата за развод. Съдът допуска развод без да установява причините за разстройството на брака, ако прецени, че твърденията на съпрузите относно разстройството на брака са идентични и техните намерения за развода са достоверни и съпрузите представят:

окончателно съдебно решение, с което се одобрява споразумението за упражняване на родителските права и регламентиране на личните отношения с ненавършило пълнолетие дете, което не е придобило пълна правна дееспособност, за периода след развода;
писмено споразумение с официално заверени подписи, с което се уреждат финансовите въпроси и правата и задълженията във връзка с тяхното общо жилище, както и всяко задължение за плащане на издръжка за периода след развода.

Когато съпрузите имат ненавършило пълнолетие дете, развод не се допуска, ако специални причини налагат това, тъй като е срещу интересите на детето (например физическо или умствено увреждане). Развод не се допуска до влизането в сила на окончателно съдебно решение относно упражняване на родителските права и регламентиране на личните отношения с ненавършило пълнолетие дете за периода след развода. Когато съпругът, който не е бил основната причина за разстройството на брака чрез нарушаване на брачните задължения, не е съгласен с молбата за развод и би бил сериозно засегнат от развода, съдът отхвърля молбата за развод, ако извънредни обстоятелства сочат, че бракът следва да бъде запазен. Когато обаче съпрузите не са живели заедно в продължение на най-малко три години, съдът допуска развод, ако бракът е разстроен.

2 Какви са основанията за развод?

Основанията за развод са дълбоко, трайно и непоправимо разстройство на брака, при което от съпрузите не може да се очаква, че са в състояние да заживеят отново заедно.

3 Какви са правните последици от развода за:

3.1 личните отношения между съпрузите (напр. фамилното име)

Съпругът, който е бил приел фамилното име на другия съпруг, може да изпрати уведомление до регистъра в срок до шест месеца, след като решението за развод стане окончателно, че той/тя желае да върне своето предбрачно фамилно име или че той/тя вече няма да използва фамилното име на другия съпруг в допълнение към своето предбрачно фамилно име.

3.2 подялбата на имуществото на съпрузите

При развод съвместното имущество престава да бъде съвместна собственост на съпрузите.

Ако съвместното имущество е ликвидирано, унищожено или размерът му е намален, предишните общи задължения и права се прекратяват чрез съдебно уреждане на въпроса. Споразумението за уреждане на подялбата трябва да бъде в писмен вид, ако е било сключено по време на брака или ако обектът на подялбата е от такова естество, за което договорът за прехвърляне на собствеността също трябва да бъде оформен като писмено споразумение. Ако съпрузите не постигнат споразумение относно подялбата на тяхната обща собственост, съдът извършва подялбата на общото имущество по искане на един от съпрузите. При уреждане на подялбата на общата собственост, съдът изхожда от допускането, че съпрузите имат равни дялове в активите, съставляващи тяхната съвместната собственост. Всеки съпруг има право да поиска възстановяване на собствения му принос към съвместната собственост и е длъжен да изплати обратно всичко, което е заплатено от съвместната собственост за неговите или нейните собствени активи. При подялбата вниманието се насочва главно върху нуждите на зависимите деца, доколкото всеки от съпрузите е полагал грижи за семейството (особено как са се грижили за децата и за семейното жилище), както и техния принос за придобиването и поддържането на стойността на активите, съставляващи тяхната съвместна собственост.

Ако в срок до три години от развода не бъде сключено споразумение за подялба на имуществото или не бъде подадена молба за уреждане по съдебен ред, се счита, че движимите материални активи принадлежат на лицето, което ги използва като собственик изключително за неговите или нейните собствени нужди, за нуждите на неговото или нейното семейство или за нуждите на неговото или нейното домакинство. Останалите движими и недвижими материални активи се считат за съвместна собственост, като всеки съсобственик има равен дял. Същото важи и за други имуществени права, вземания и дългове.

3.3 малолетните и непълнолетните деца на съпрузите

Преди да се допусне развод между родителите на ненавършило пълнолетие дете, което не е придобило пълна правна дееспособност, съдът определя правата и отговорностите на съпрузите по отношение на детето за периода след развода. По-специално съдът определя съпруга, който ще упражнява родителските права по отношение на детето, и начина, по който всеки от родителите ще участва в издръжката на детето.

3.4 задължението за изплащане на издръжка на другия съпруг?

Разведенният съпруг е задължен да издържа другия разведен съпруг, който/която не е в състояние да се издържа сам или сама, когато тази неспособност е породена от брака или е свързана с него. При определяне на издръжката се вземат предвид факторите: възраст, здравословно състояние към момента на развода и грижите за родените от брака деца. Ако двойката не постигне споразумение относно размера на издръжката, съдът взема решение въз основа на предложение от страна на един от съпрузите. Тази издръжка може да се изплаща като еднократна сума или на вноски.

Когато не е постигнато споразумение относно издръжката от страна на съпрузите или разведената двойка, съдът може да определи издръжка въз основа на предложението на съпруга, който не е бил основната причина за разстройството на брака и който е претърпял сериозни вреди в резултат на развода, но за период от най-много три години след развода.

Правото на издръжка се прекратява, ако правоимащият съпруг сключи нов брак или се обвърже в регистрирано партньорство.

4 Какво на практика означава правният термин „законна раздяла“?

В Чешката република законна раздяла не съществува.

5 Какви са условията за законна раздяла?

Вж. въпрос 4.

6 Какви са правните последици от законната раздяла?

Вж. въпрос 4.

7 Какво означава на практика терминът „унищожаване на брака“?

Съдът унищожава брака дори без да е подадена молба, ако е бил сключен с мъж или жена, който/която вече е бил/а женен/омъжена, с лице, което преди това е сключило регистрирано партньорство или друг подобен съюз в чужбина, ако въпросният брак, партньорство или друг подобен съюз все още съществува, или между възходящ и низходящ, между братя и сестри или между лица, свързани чрез осиновяване.

Съдът унищожава брака по молба на един от съпрузите, чието съгласие за сключване на брака е било получено по принуда, което включва използването на насилие или заплахи за насилие, или чието съгласие за сключване на брака е резултат просто от грешка, касаеща самоличността на бъдещия съпруг или естеството на брачните преговори. Молбата трябва да бъде подадена в срок до една година след първия ден, в който съпругът е можел да направи това с оглед на обстоятелствата или в който той/тя е научил/а за действителното положение. Съдът унищожава брак и по молба на лице, което има законен интерес от това, ако бракът е бил сключен въпреки наличието на законова пречка (например непълнолетие, недееспособност за извършване на правни действия; това не важи в случай на ограничена правна дееспособност).

Бракът е недействителен, ако за поне едно от лицата, които възнамеряват да сключат брака, условията, които трябва да бъдат изпълнени безусловно, не са били спазени, що се касае до съгласието за брака, брачната церемония или в тази връзка.

8 Какви са условията за унищожаване на брака?

Вж. въпрос 7.

9 Какви са правните последици от унищожаването на брака?

Брак, който бъде унищожен от съда, се счита, че поначало не е бил сключван (*ex tunc*). До момента, в който съдът обяви брака за недействителен обаче, той се счита за действителен. Разпоредбите, които уреждат правата и отговорностите на съпрузите по отношение на техните деца и имущество след унищожаването на брака, са същите като тези в случай на развод. Унищожаването на брака означава, че всяко заявление, направено от предполагаемите съпрузи и свързано с тяхното фамилно име, също се счита за недействително. И двамата съпрузи впоследствие връщат своите предбрачни фамилни имена и нямат право на избор по отношение на фамилното си име. След унищожаването на брака фамилните имена на всички деца остават непроменени. Презумпцията за бащинство се отнася до съпруга на майката дори след унищожаването на брака.

10 Съществуват ли алтернативни извънсъдебни способности за решаване на въпросите, свързани с развода, без да се стига до съд?

Предлагат се различни услуги за консултиране по семейни, брачни и междуличностни отношения. Друга възможност е медиацията. Допълнителна информация има на уебсайта на Асоциацията на медиаторите на Чешката република и Асоциацията на брачните и семейните консултанти на Чешката република — вж. връзките по-долу. Прекратяването на брака чрез развод обаче може да настъпи единствено след окончателното влизане в сила на постановеното от съда условно решение.

11 Къде се подава заявление (иск/искане) за развод/законна раздяла/унищожаване на брака? Какви формалности трябва да бъдат спазени и какви документи трябва да бъдат приложени към заявлението?

Иск за завеждане на дело за развод и иск за унищожаване на брак се подават в районния съд за района по последното общо местожителство на семейната двойка в Чешката република, при условие че поне единият от съпрузите е с местожителство в района, където съдът е компетентен. Ако няма такъв съд, компетентен е съдът от системата на обикновените съдилища, където е съпругът, подал иска за делото за развод. Към обикновените съдилища за физическо лице спада районният съд за района по местожителство на въпросното лице, а ако той/тя няма местожителство, районът, в който той/тя пребивава. „Местожителство“ означава мястото, на което лицето живее с намерение да остане там за постоянно (може също така да има няколко такива места, затова всичките съответни съдилища могат да се считат за обикновени съдилища). За повече подробности вж. информацията за компетентността на съдилищата.

Молбата трябва да бъде в писмен вид, трябва изрично да е посочено към кой съд е отправена и кой я подава, както и ясно да бъдат определени страните (пълното име, фамилия, идентификационен рожден номер или дата на раждане, адрес по постоянно местожителство или пощенски адрес) и бракът, за който се отнася (кога бракът е сключен и обстоятелствата, хронология на измененията и причините за неговото разстройство). Молбата трябва да бъде подписана и да бъде поставена дата. В случай на молба, при която и двамата съпрузи са дали съгласието си за развода, тя трябва да бъде подписана и от двамата съпрузи. Фактите, които се посочват в молбата, трябва да бъдат подкрепени от документни доказателства.

12 Може ли да бъде получена правна помощ за покриване на разходите по производството?

По принцип страните нямат право на компенсация за покриване на разходите по дело за развод, унищожаване на брака или постановяване на решение дали бракът е недействителен или не. Съдът може да постанови компенсирането на тези разходи или част от тях, ако обстоятелствата по случая или положението на страните оправдават това. При подаване на молба, председателят на съдебния състав може да предостави на дадена страна пълно или частично освобождаване от съдебните такси, при условие че това е оправдано предвид положението на страната и не се касае за искане без уважителни причини, определено напразно искане или възпрепятстване на някакво право. Ако това е необходимо с оглед на защитата на интересите на дадена страна по делото, страната може да поиска също така от съда да ѝ бъде назначен съдебен защитник (адвокат). Съдът може да назначи съдебен защитник и преди откриване на производството по делото, но страната трябва да отговаря на условията за освобождаване от съдебни такси. Страната трябва да предостави доказателство на съда за своето социално положение, доход и.

Ако са изпълнени изискванията, определени в Закона за адвокатите, може да се подаде молба също така към чешката адвокатска колегия за предоставяне на правни услуги от съдебен защитник безплатно или с намаление на таксата.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за развод/законна раздяла/унищожаване на брака?

Решението за развод или за унищожаване на брака може да бъде обжалвано в срок до петнадесет дни от получаването на препис на съдебното решение. Жалбата се подава в писмен вид в съда, срещу който е отправена. Ако бъде постановено коригиращо решение по отношение на първоначалното решение, срокът започва да тече отново, считано от датата, на която коригиращото решение влезе в законна сила. Жалбата също се счита за подадена навреме, дори ако бъде получена след изтичането на петнадесетдневния срок, когато жалбоподателят е действал на база на неточни указания, дадени от съда по отношение на жалбата. Обжалване не се допуска, ако е подадена съвместна молба за развод.

14 Какво следва да се направи, за да се признае в държавата членка решение за развод/законна раздяла/унищожаване на брака, което е издадено от съд в друга държава членка?

Ако решението, постановено в друга държава — членка на ЕС (с изключение на Дания), попада във временния обхват на Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета („Брюксел II bis“), то се признава без специални процесуални действия. Службата по регистрация просто взема под внимание решението и автоматично прави допълнителен запис в съответния регистър при представяне на нужните документи, т.е. окончателното решение

за развод, законна раздяла или унищожаване на брака на съда в друга държава — членка на ЕС, или заверено негово копие, придружено от официален превод на чешки език и удостоверението, посочено в член 39 от Регламент „Брюксел II bis“ (или член 33 от „Брюксел II bis“). Съдилищата, които са постановили решението за развод, законна раздяла или унищожаване на брака, издават удостоверение по искане на страна по делото. Изискването за представяне на това удостоверение може да бъде отменено, ако всички факти, които в противен случай щяха да бъдат включени в удостоверението, са посочени в самото решение или в други представени документи (например ако представеното решение е обозначено като окончателно).

Заинтересованата страна обаче може да подаде искане към компетентния районен съд за постановяване решението да бъде или да не бъде признато, например ако е необходимо да се изясни дали бракът съществува или не (член 21, параграф 3 от Регламент „Брюксел II bis“). В такъв случай обаче това обстоятелство засяга само правото на заинтересованата страна, без да е задължение. Подобен вид съдебно решение не се изисква за обичайното вписване в регистъра.

Ако **решението е издадено в друга държава — членка на ЕС, преди 1 май 2004 г. и поне една от страните по делото е гражданин на Чешката република**, решенията по брачни въпроси се признават въз основа на специално решение на Върховния съд на Чешката република. Чуждестранни решения, обозначени като окончателни, или други изисквани документи (например удостоверение за брак) се представят пред Върховния съд на Чешката република, заедно с официален превод на чешки език и съответното по-високо равнище на удостоверяване (пълно легализиране, апостил), освен ако в международен договор е предвидено друго. Допълнителна информация за тези процедури е дадена на уебсайта на Върховния съд на Чешката република — вж. връзката по-долу.

Някои **двустранни споразумения за правна помощ**, които са обвързващи за Чешката република (това са споразумения със Словакия, Унгария и Полша), съдържат разпоредби за признаване на съдебни решения по въпроси, различни от имуществени, издадени от органите на другата страна (което включва също така решения за развод/законна раздяла/унищожаване), които се признават в Чешката република без специални процесуални действия и просто се вземат под внимание от Службата по регистрация. В такива случаи Службата по регистрация прави допълнителен запис в регистъра след представянето на чуждестранно съдебно решение, обозначено като окончателно, придружено от официален превод на чешки език и съответното по-високо равнище на удостоверяване (пълно легализиране, апостил), освен ако в международен договор е предвидено друго. Ясно е, че горепосочената процедура се прилага само в случаи, в които решението е постановено преди 1 май 2004 г. В противен случай се прилага процедурата, предвидена в Регламент „Брюксел II bis“ — вж. по-горе.

Чешката република е подписала **Конвенцията за признаване на разводите и законната раздяла** (Хага, 1 юни 1970 г.). Ако съдебното решение отговаря на предвидените в споменатата конвенция условия, в Чешката република е въведена практика, според която не е нужно да се завежда специално дело за признаване пред Върховния съд на Чешката република, при условие че съдебното решение е влязло в сила след 11 юли 1976 г., т.е. деня, в който Хагската конвенция е влязла в сила за Чешката република. Чуждестранно съдебно решение, обозначено като окончателно, се представя в Службата по регистрация, придружено от официален превод на чешки език и съответното по-високо равнище на удостоверяване (пълно легализиране, апостил), освен ако в международен договор е определено друго.

15 Към кой съд следва да се обърне, за да се противопоставя на признаването на решение за развод/законна раздяла/унищожаване на брака, издадено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Оспорването на решение може да се извърши на основанията, посочени в член 22 от Регламент „Брюксел II bis“. В такъв случай може да се подаде искане до местния компетентен районен съд, който се явява съд от системата на обикновените съдилища за физическото лице, срещу което е насочена молбата.

Автоматичното признаване на решение от Службата по регистрация в съответствие с дадено двустранно споразумение или Конвенцията за признаване на разводите и законната раздяла (Хага, 1 юни 1970 г.) може да бъде избегнат с административно производство, като има вариант да се подаде последваща жалба до компетентния регионален съд според административната съдебна система.

Признаването на решение от Върховния съд на Чешката република не може да се обжалва.

16 Кой е приложимият закон при бракоразводни дела, когато съпрузите не живеят в държавата членка на съда, който разглежда делото, или са граждани на различни държави?

В Чешката република прекратяването на брака с развод се урежда от законодателството на държавата, на която съпрузите са били граждани към момента на откриване на делото за развод. Ако съпрузите са граждани на различни държави, прекратяването на брака чрез развод се урежда от законодателството на държавата по обичайното местожителство на двамата съпрузи или, в противен случай, от чешката правна система.

Ако по отношение на развода е компетентна чуждестранна правна система, според която не се допуска прекратяване на брака с развод или само при извънредно трудни обстоятелства, и при условие че поне единият от съпрузите е има обичайно местожителство в Чешката република, тогава се прилага чешкото право.

Свързани връзки

[Асоциация на медиаторите на Чешката република](#),

[Асоциация на брачните и семейни консултанти на Чешката република](#),

[Върховен съд на Чешката република – признаване на чуждестранни съдебни решения](#)

Последна актуализация: 17/09/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.